

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ivs Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

IV. De Inquisitionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

blicos fit, non præmissâ ullâ monitione, Speculat. cit. §. 2. n. 10. Cùm autem fit à privato, & personâ denunciandæ delictum occultum, ejusque corrigendæ & privati aut publici damni tollendi spes certa est, sicut accusationi juxta dictan. 11. sic etiam ipsi monitionem præmittendam, aliis DD. relatis docet cit. Sanchez cap. 2. dub. 5. n. 9. & Palao disp. 3. cit. p. 23. n. 8. qui tamen l. cit. §. n. 11. excipit crimen hæreseos & alia, quæ Ecclesiarum Prælati & Inquisitores sibi immediatè denuntiari jubent.

ARTICULUS IV.

De Inquisitionibus,

SUMMARIUM.

70. Definitio Inquisitionis :
71. In qua accusationis locò infamia est.
72. Dividitur in simpliciter Generalem, vel Specialem & Mixtam,
73. Vel bifariam in Generalem & Specialem.
74. Simpliciter generalia liberè fit.
75. Mixta prærequirit probabilem suspicionem :
76. Et simpliciter specialis infamiam :
77. Eamque clamoriam, si eà contra Secularem :
78. Minorem, si contra Regularem Prælatum procedatur.
79. Infamia non requiritur I. Si ad sint indicia :
80. II. Si delictum sit circumstantia alterius jam noti :
81. III. Si delinquentem publicus Officialis,
82. IV. Aut etiam privatus fide dignus denuntiet.

83. V. In hæresis & alijs enormibus criminibus :
84. VI. Si intendatur sola correctio delinquentis,
85. VII. Vel delictum in alicujus præjudicium tendat :
86. VIII. Si inquisitio fiat in subditum Regularem,
87. Et publica punitio non intendatur.
88. Facienda inquisitio est à judice competentè,
89. Et non, nisi consiteris de corpore delicti.
90. Exprimenda in ea circumstantia loci & temporis :
91. Nisi earum expressio statuto &c. remittatur,
92. Vel delictum sit antiquum,
93. Aut tractum habeat successivum.
94. Inquisitioni locus non est contra absolutum,
95. Et ferè etiam contra absentem.
96. In infamatum de uno inquiri super alio crimine non potest.
97. Crimen per inquisitionem detectum secundùm Civile plebitur panâ ordinariâ :
98. Quæ Canonico jure mitigari permittitur :
99. Infigi tamen non prohibetur.

Inquisitio generatim sumpta est Crimenis vel criminosis per judicem legitime facta indagatio. Gonzalez in c. Inquisitionis 21. n. 8. quam introducendi ratio fuit; ne, deficientibus qui reos deferrent ad judices, delicta maximò Reipublicæ damnò manerent impunita, c. Qualiter 24. hâc Rubr. & l. Congruit 13. ff. de Offic. Præsid. Neque obstat; quòd ex una, idem esse nequeat accusator & judex, c. Forus 10. de V. S. ubi judex, actor, reus & testes, tanquam personæ in judicio distinctæ

finctæ ac necessariæ referuntur: ex altera verò parte, sine accusatore nemo sit condemnandus, *can. De manifesta* 17. §. *Sed sciendum*, 2. q. 1. & *c. Unic. pr. Ut benef. sine diminut.* & illud Servatoris, mulieri à nemine accusatæ dicentis, *Nee ego te condemno*, *Joan. cap. 8. v. 10.*

71. Non, inquam, hoc obstat; quia, cum per inquisitionis viam proceditur, accusatoris vicem non iudex, sed publica infamia, criminis indicia &c. suppleant, juxta *c. Qualiter cit. verba, Non quasi idem sit accusator & iudex: sed quasi denuntiante famâ, vel deferente clamore officii sui debium exequatur*, ut DD. passim advertunt cum S. Thoma 2, 2. q. 67. art. 3. ad 2.

72. Est autem Inquisitio triplex. Una simpliciter Generalis, quâ vg. Prælati Ecclesiastici ex mero officio, nullâ certâ personâ & crimine expressô investigat, an in provincia, diœcesi, civitate vel monasterio crimina quædam vel excessus committantur, *c. 1. de Offic. Ordin. c. Grave 29. de Præbend. & dignit. c. Sicut 25. hæc Rubr. & c. Romana 1. de Censibus in 6.* vel Præfes provinciarum, aut alius magistratus Secularis initio suæ gubernationis, aut etiam postea, in homines facinorosos & delicta, in suæ jurisdictionis territorio perpetrata, generatim inquirat, juxta *l. Congruit cit. Clarus §. fin. q. 3. n. 1.* Altera simpliciter Specialis, quâ iudex vel ex mero officio, vel ad alicujus offensus querelam, vel ad officialis publici denuntiationem in certam personam de certo & speciali delicto, an istius rea sit, indagat, juxta *l. Ea quidem 7. C. de Accusat.* Tertia Mixta, sive partim generalis, partim specialis, quâ vel nullo determinatò crimine expressô, in certam personam, an & quæ crimina perpetrârit, quod raritùs: vel, quod frequentius contingit, nullâ certâ personâ

expressâ, in certi criminis vg. homicidii aut furti commissi autorem, inquiritur, Sylvelter *V. Inquisitio* 1, n. 1. & Gonzalez *in e. cit. n. 10.*

73. Rectè tamen uterque notat, à DD. passim duas tantùm inquisitionis species agnosci. Generalem, quâ alicujus provinciarum vel loci status omnino generaliter vel potius, quâ certi delicti autor nullâ personâ expressâ: & Specialem, quâ de una vel pluribus certis ac determinatis personis, an delicti, quod commissum esse constat, reâ vel participes sint, investigatur. Quorum prior ad delinquentem investigandû: posterior ad eum condemnandum & puniendum tendit, ut cum Innocentio *in c. Bone 23. de Electio- ne, totius mundi praxi allegatâ, tradunt Clarus §. fin. q. 5. n. 2. & Farinac. Prax. Criminal. q. 1. n. 4.*

74. Per harum Inquisitionem priorem sive Generalem delicti autor investigari potest, etiam si nulla cujusquam certâ personæ infamia præcedat: sicut constat ex communi DD. sensu, & docent Clarus & Farinac. *Prax. Criminal. ille §. fin. q. 6. n. 1. iste q. 9. n. 10.* Ratio est; quia per eam nemini fit injuria; cum, qui criminis notitiam habent, solummodo, an ejus autorem sciant: & si hunc ignorent, an aliquis (nemine nominatim expressô) de illo diffamatus: an ejus diffamatio publica & ab honestis fidèque dignis personis orta sit, interrogentur: & antequam certa aliqua persona ita diffamata reperiat, ad specialem inquisitionem contra neminem procedatur, ut rem hanc explicat Clarus *cit. q. 5. n. 2.* Ubi

75. Dubium est, an generalis hæc inquisitio prorsus nullam; etiam delicti, infamiam prærequirat. Eam non prærequiri ad inquisitionem simpliciter generalem, sive, ut etiam vocatur, Generalissimam, exploratum est; cum à S. Synodo Tri-

do Trident. Sess. 7. § 21. utrobique cap. 8. de Reformat. Episcopi ad dioecesium suarum visitationem annuam obligentur; & à Prælatibus Regularibus Monasteria & Religiosorum conventus statis temporibus visitari videamus: quantumvis nullam delictorum quam delinquentium diffamatio, imò etiam suspicio præcedat. Ad Mixtam autem sive inquisitionem generalem, respectu solarum personarum, delicti saltem diffamationem aliqui exigunt apud Passerin. *Tribunal. Regular. q. 2. n. 27.* Sed immeritò; cum iis, quos allegant, textibus omnibus sermo sit de inquisitione speciali. Unde melius ad Mixtam, sive cum quis criminis reus sit, generaliter, sive nullam certam personam expressam, investigatur, delicti diffamationem non exigi, sed verisimilem sive rationabilem ejus suspensionem sufficere, idem ait n. 14. § 37. cit.

76. Posteriorem autem sive Specialem, quâ in certam personam, an criminis perpetrati rea sit, inquiritur, regulariter præcedere debet publica illius infamia, c. *Cum oporteat* 19. c. *Inquisitioni* 21. §. *Tertio*, c. *Qualiter* 21. hâc Rubr. c. 1. c. *Si is cui* 2. in 6. § c. *Licet* 31. de *Simoniam*. Ratio est partim; quia iudex ad criminum punitionem procedere non debet, nisi ex scientia publica: publica autem non est de crimine, quod neque per facti evidentiam aut legitimam probationem reive confessionem notorium, neque publicam diffamationem aut huic æquivalente aliam insinuationem in iudicium est deductum: partim verò; quod per inquisitionem Specialem suspectus reddatur & famam atque existimationis jacturam patiat is, contra quem, an homicida, adulter, fur aut magus sit, juridicè inquiritur: quod sine gravi causa non licet, præsertim, si inquisitio fieret in Prælatum Secularem: contra quem, nisi in-

77. famia clamorosa sit, & crimen in grave scandalum vel Ecclesiam damnum cedat, ut v.g. sunt incontinentia, dilapidatio, hæresis, Simonia, ad Specialem inquisitionem non procedendum, desumitur ex c. *Qualiter* cit. & ibi notat Panormit. n. 9. Hostien. *Tit. de Inquisit. n. 4.* & Sylvester *V. cit. q. 4. pr.*

famia clamorosa sit, & crimen in grave scandalum vel Ecclesiam damnum cedat, ut v.g. sunt incontinentia, dilapidatio, hæresis, Simonia, ad Specialem inquisitionem non procedendum, desumitur ex c. *Qualiter* cit. & ibi notat Panormit. n. 9. Hostien. *Tit. de Inquisit. n. 4.* & Sylvester *V. cit. q. 4. pr.*

Dixi, *In Secularem*; quia, ut Speciali inquisitione contra hunc præcedatur, major infamia prærequiritur, quam; ut ita procedatur contra Prælatum Regularem; quia illius diffamatio non solum clamorosa, sed talis esse debet; ut sine gravi scandalo dissimulari & sine periculo tolerari non possit, c. *Qualiter* cit. *V. Sed cum super*; cum adversus Regularem sufficiat, cujus dissimulatio & tolerantia scandalum saltem grave & periculum non afferret, ut cum Panormit. in *cit. c. n. 9.* & Sylvestro *V. Inquisitio, q. 4. pr.* advertit cit. Sanchez *dub. 25. n. 6.* Atque hæc diffamatio ut Specialem inquisitionem præcedat, ita necessarium est; ut, eâ non præcedente, à iudice, tam ordinario quam delegato, institutus processus sit nullus, ut in c. *Inquisitionis* §. *Tertio* § c. *Qualiter* 24. cit. notant DD. & per subsecutam delicti plenam probationem, ipsamque criminis confessionem non convalescat; ut de eo inquisitus condemnari & puniri possit, Speculat. *Tit. de Inquisitione* §. 4. n. 6. & multis relictis Farinacius *cit. q. 9. § à n. 9.* nisi iste in inquisitione esset præsens; & cum, se de crimine non diffamatum, posset opponere & contradicere, taceret; hoc enim casu juri suo renuntiare & contra se formatum processum approbare, censeretur; neque eum postea posset impugnare, c. *Si quis* 2. in 6. Clarus *q. 6. n. 9.* & Farinac. *cit. n. 12.*

Dixi, *Regulariter*; quia hæcenus firmata infamiam necessitas perpetua non est; cum

est; cum fati multis casibus speciali inquisitioni locus sit adversus delinquentem, criminis infamiam non laborantem: veluti

Primò, si contra eum adsint, vel in inquisitione se prodant criminis indicia valde propinqua; quia hæc succedunt loco diffamationis, ut patet ex Urbis & Orbis totius Curiarum praxi apud Farinac. *cit. q. 9. n. 20.* & Guazzinum *Reor. Defens. q. cap. 1. n. 14.* qui, indicia quandoque publicâ diffamatione potiora esse, & sufficere, volunt: etiam si solum probabilia seu verisimilia & minora sint, quam Jure exiguntur ad torturam. Quænam autem talia in praxi censenda sint, arbitrio judicis cum *cit. Claro q. 20. n. 2.* relinquit idem Farinac. *q. 1. n. 45.*

80. Secundò, quando unum delictum est circumstantia alterius, de quo persona convicta, infamata, aut indicis gravata est, vel cum eo connexum, vel plerumque conjunctum esse solet; tali enim casu specialiter inquiri etiam de illo potest, quantumvis de eo in specie infamia aut indicia non habeantur, præsertim si delictum, quòd cum eo connexum est, frequenter commissum & per plures annos sit continuatum, Innocent. *in c. Qualiter 17. n. 3. ubi Panormit. n. 7.* & Sylvester *V. cit. q. 6.* sic enim in eum, qui convictus est de adulterina consuetudine cum conjugata, de cæde mariti in adulteræ camera reperti: in infamatum de homicidio, de spoliatione cadaveris occisi: in eum, qui furatus est in Ecclesia, de forium effractione specialiter inquiri posse, cum *cit.* aliisque DD. monet *cit. Sanchez cap. 3. dub. 21.*

81. Tertiò, quando judex procedit ad denuntiationem publici officialis, *l. Ea quidem cit.* vel per generalem inquisitionem in alicujus rei noticiam pervenit; tali enim casu, ne inquisitio illa frustra-

nea sit, descendere potest ad specialem, ad quam generalis præparatoria est, Maranta *cit. p. 6. n. 24.*

Quartò etiam, quando persona judici denuntiat à viro privato, sed probò fidèque digno; hòc enim casu locus saltem est speciali inquisitioni super personæ denuntiatae infamia: quâ ita competâ etiam super ipso crimine inquiri potest, Panormit. *in c. Licet 14. n. 4. ubi Felin. n. 3. & Farinac. q. cit. n. 17.* *A probò,* inquam, & *Fide digno:* qualis non est socius criminis, cujus dictum sine infamia vel aliis indicis, sicut ad torturam, sic etiam ad inquisitionem specialem super personæ delicto sufficiens non est, *cit. Maranta n. 13.*

Quintò, in læsâ Majestatis, hæresis, apostasiæ & aliis criminibus enormibus, atque in Reipublicâ grave damnum tendentibus delictis: in quæ sine diffamatione, extante tamen non levi suspitione, de personâ specialiter inquiri posse, aliis DD. congestis, docet idem Farinac. *n. 14. & 15.*

Sextò, quando inquisitio non tendit ad publicam punitionem: sed ad solam correctionem delinquentis, aut damni evitacionem: ut, cum inquiritur in vitam ac mores personæ evehendæ ad prælaturam vel dignitatem, ad parochiam vel ordines promovendæ; tali enim casu, ne cum damno Ecclesiarum & animarum periculo indigni promoveantur, de delictis non diffamatis neque denuntiatis inquiri posse, cum Panormit. *in c. Qualiter 24. cit. n. 11. & Sylvestro V. cit. q. 4. d. 3. tradit cit. Maranta n. 32.*

Septimò, quando delictum directè tendit in præjudicium tertii privati & multò magis Reipublicæ; tum enim ad evitandum saltem & tollendum præjudicium vel damnum futurum, quomodo cunque delictum cognoscatur, inquirendum ejus.

dum ejusque reum coërcendum, cum Innocentio in *c. Lscet 31. de Simonia n. 1. doct Sanchez cit. dub. 19. n. 15.*

86. Octavo, specialem inquisitionem in Religiosum non diffamatum Prælo Regulari permittunt aliqui apud *cit. Sanchez dub. 25. n. 2. id deluentes ex c. In singulis 7. de Statu Monach. Sed male; quia hoc textu sermo est de inquisitione, quæ fit per visitatores & omnino generali, ut in *c. cit.* notat Barbofa *n. 17. & cit. Sanchez n. 4.* Unde melius iste adhibet distinctionem; vel enim intenditur sola Religiosi correctio? & tunc, ejusmodi inquisitioni locum esse, cum Sylvestro *V. cit. q. 3. d. 2. facile concedit n. 3. quod non publicum duntaxat Religiosis; sed privatum etiam ipsius Religiosi favorem & utilitatem spectet, & nullum vel non æstimabile præjudicium afferat.**

87. Vel intenditur delinquentis poena, præsertim gravis v.g. depositio, incarceration ejectio &c. ? & tunc, ut inquisitionem infamia præcedat, cum *cit. Sylvestro & aliis DD. merito requirit; propter generalem dispositionem Juris, ad ejusmodi inquisitionem delinquentis diffamationem exigentis, & non excipientis Regulares.*

Quantumvis autem prævia infamia etiam contra hos exigatur, Juris tamen ordo, cum adversus eos proceditur, non usquequaque, hoc est, ejus apices ac solennitates non ita accuratè omnes observantur, *c. Qualiter 24. V. fin. ubi Joan. Andr. n. 31. Hostiens. V. Usquequaque & Sanchez l. cit. n. 4. in fine.*

88. Præter infamiam, aut huic æquivalentia indicia, ad eandem inquisitionem specialem requiritur

Primo; ut fiat à giudice competente, *arg. Rubr. & sext. C. Si à giudice non compet. sive; ut persona, contra quam per ipsam proceditur, subist jurisdictione*

ni inquirentis, *l. 1. C. Ubi de crimine agi oport. Sylvestro V. cit. q. 1. d. 2. & cit. Maranta n. 102. Unde, quæ à giudice Seculari contra personas Ecclesiasticas formatur, ipsò jure nulla est, c. At si clerici 4. c. Cum non ab homine 10. de Judiciis c. Nullus 2. & c. Si diligenti 12. de Foro compet.*

Secundo; ut, quando delictum non 89. solò animò, sed factò perficitur, priusquam contra certam personam inquiretur, de corpore delicti, sive hoc commissum esse, constet, *l. 1. §. 24. & l. Necessarios 5. §. 2. ff. ad S. C. Syllan. adeò; ut, an homicidii aut furti autor Titius sit, per specialem inquisitionem investigari non possit, nisi furtum vel homicidium perpetratum esse constet: & licet Titius ejusmodi delictum commissum confiteatur, is tamen condemnari & torqueri nequeat, antequam de illo commissio notitia habeatur, *cit. Clarus q. 4. n. 1. Farinac. q. 2. n. 1. & Guazzinus Reor. Defens. 4. cap. 1. n. 1. & Bruneman. in l. 1. cit. n. 4. ubi, delicti corpus & notitiam esse, ait, totius processus Criminalis fundamentum.**

Quomodo autem judici, specialis inquisitionis viâ procedenti, de illo constare debeat, ut planum reddatur, discrimen statuendum est inter delicta; horum enim aliqua sunt facti Permanentis, & post se vestigia relinquunt: ut homicidium, furtum commissum cum effractione, incendium, falsatio monetæ &c. alia facti Transientis, & vestigia post se non relinquunt: ut blasphemia, magia, injuria verbalis &c. De quorum prioribus judici constare debet liquidè & certò, puta, per ocularem inspectionem cadaveris hominis occisi, effractæ cistæ, ædium exultarum, falsæ monetæ &c. Nisi delictum sit occultum, ut v.g. si Caius occisus & projectus sit in mare, vel profluen-

- profluentem; de hoc enim, & de prioribus sive facti transeuntis delictis sufficit constare per indicia, conjecturas & præsumptiones; quod in ipsis delicti corpus certo investigari non possit, *citt.* Clarus *n. 7.* Farinacius *n. 13.* & Guazzin. *cap. 2. n. 13.*
90. Tertiò; ut inquisitio contineat delicti circumstantias, præsertim loci ac temporis, scilicet anni & mensis, ut de accusatione supra dictum est *n. 23. citt.* Clarus *q. 31. n. 11.* & Farinac. *q. 1. n. 12.* id totius mundi praxi observari, asserentes ac desumens ex *l. Libellorum 3. ff. de Accusar.* quæ præscriptam formam etiam in Inquisitione, exceptâ inscriptione, observandam volunt. Neque id immeritò; cum enim inquisitio succederet locò accusationis, ad hanc requisitæ solennitates; ac proinde expressio loci ac temporis, ne sui defensio reo adimatur aut difficilior reddatur, etiam in inquisitione erunt observandæ, *citt.* Clarus *q. 31. n. 10.* & Farinac. *q. 1. n. 12.*
- Sunt tamen etiam casus, quibus inquisitio, eaque receptæ testium depositiones, sine mensis, & aliquando anni ac determinati loci expressione sustinentur:
91. veluti Primò, si alicubi vi statutum, aut huic æquivalentis tribunalium praxis, adversus certi generis delinquentes, v.g. usurarios aut concubinariorum diffamatos aut graviter suspectos summarie & solâ facti veritate inspectâ soleat procedi, Menoch, *Vol. 1. Consil. 100. n. 93.* & Farinac. *q. 1. n. 17.*
92. Secundò, quando crimen ante plures annos est perpetratum; ut verisimile sit, testes ejusmodi circumstantiarum non amplius recordari, Alexand. *Lib. 2. Consil. 69. à n. 3.* & Farinac. *q. 64. n. 93. & 99.* qui ejusmodi oblivionem quinquenniò, quandoque trienniò, aliquando etiam minoris temporis lapsu induci, vult *q. 79. n. 44.* idemque sentit
- Guazzinus *Defens. 19. cap. 7. n. 4.* Tertiò in delictis habentibus tractum successivum: ut sunt crimina hæreseos, usurarum, concubinatus, aut alterius consuetudinis carnalis, Menoch. *l. cit. n. 91.* Farinac. *q. 1. cit. n. 17.* & Tulchus *Pract. V. Libellus conclus. 320. n. 31.*
93. Quartò requiritur; ut is, contra quem judex de delicto aliquo vult inquirere, de eo non sit absolutus, neque ab eo actioni criminali sit præscriptum: ut de accusatione dictum supra *n. 23. & à n. 49.* de præscriptione *Lib. 2. tit. 26. à n. 128.*
94. Quintò; ut idem sit præsens, aut saltem citatus & per contumaciam absens, *citt.* Clarus *q. 11. n. 2.* & Farinac. *q. 1. n. 69.* qui tamen monent, licet hoc de Jure verum sit, Curiarum tamen praxi id non observari: sed de delicto etiam contra absentem non citatum inquire.
95. Dubium hoc locò est primò, an contra infamatum aut convictum de uno crimine inquire valeat super aliis, de quibus infamatus non est. Ratio dubitandi est; quia de uno infamatus, ad famam amisit jus: quod proinde non læditur ejusmodi inquisitione. Ita cum Paludano *in 4. dist. 19. q. 4. in fine* Sylvester *V. cit. q. 3. d. 4.* Sed rectè id negant Sotus *Lib. 3. de Justitia q. 6. art. 2. V. Enascitur* & alii, quos refert & sequitur Sanchez *Consil. Moral. Lib. 6. cap. 3. dub. 21. n. 2. in fine*; cum propter e. *Cum oporteat e. Inquisitionis & c. Qualiter* *citt.* textus, inquisitionem specialem non permittentes, nisi super crimine, de quo infamia aut clamorosa insinuatio, eive æquivalentia indicia præcesserunt: tum verò; quia infamatus de homicidio, non hoc ipso infamis est de sacrilegio, adulterio, aut furto. Unde dubitandi ratio non urget, nisi in criminibus, quæ sunt circumstantiæ, vel connexa aut plerumque conjuncta cum eo, de quo
- D
- quis con-

quis convictus est aut infamatus; de quibus specialiter inquiri posse, suprâ concessum est n. 80.

97. Dubium secundò est, an crimen detectum & probatum per viam inquisitionis poenâ ordinariâ puniri possit. De consuetudine & praxi tribunalium ordinariam infligi perinde, ut si in iudicium deductum esset per viam accusationis, cum Anguiano *Lib. 2. de LL. cap. 6. n. fin.* advertit Gonzalez *in c. Inquisitionis cit. n. 11.*

Idem de Jure Civili obtinere, notant Panormit. *in c. cit. n. 8.* Felinus *n. 3.* & Tiraquell. *de Penâ temperand. causa 53. n. 2.* id desumentes ex *l. Ordo 8. ff. de Publ. judic. l. Abolitio 2.* ibi, *Inquisitione factâ poena competens*, hoc est, Jure statuta & ordinaria, *ingeratur*, *C. de Abolition. § l. Qui sepulchra 4. C. de Sepulch. violat.* ubi huic crimini, sive per ordinariam accusationis, sive extraordinariam denuntiationis viam in iudicium deducatur, eadem poena decernitur infligenda: quos textus memorata tribunalium praxi interpretata potius esse, quam correxisse, censenda est, contra *cit. Gonzalez n. 12.*

98. De Jure autem Canonico extraordinariâ tantum poenâ locum esse, cum Felino *l. cit. n. 1.* volunt Maranta *p. 4. dist. 10. n. 6.* & Tiraquell. *cit. Causa 53. pr.* aliique, permoti textu *c. cit.* cuius *pr.* crimini per viam inquisitionis detecto ordinariâ depositionis poena infligi jubetur, quando crimen impedit executionem sive usum Ordinis & beneficii retentionem, etiam post peractam poenitentiam: qualia crimina sunt homicidium, susceptio Ordinis & affectio beneficii Ecclesiastici Simoniaca, *pr. c. cit.* quò poena aliàs dicitur moderanda. Rationem DD. *cit.* reddunt; quòd sine legitimo accusatore poenâ ordinariâ nemo

debeat puniri, §. *Sciendum*, post *eam. De manifesta 17.* junctâ Gloſâ, *2. q. 1. c. Unic. Ut benef. sine diminut. § c. 1. hâc Rubr.* qui ferè deficit, cum adversus eum proceditur per viam inquisitionis.

Sed, licet *c. Inquisitionis cit.* cum ita proceditur, spectatis personâ delinquentis meritis & delicti qualitatibus, poenâ moderatio & extraordinariâ inflictio permittatur; ordinariâ tamen infligi non prohibetur; ut ejus textu & *V. Poterit*, accuratius ponderatò *in c. Cum super 2. de Confess.* observant Panormit. *n. 10.* Laiman. *n. 1.* & Gonzalez *n. 7.* præsertim, si crimen Ecclesiæ valde esset iniustum, ut dictum est *Lib. 2. Tit. 18. à n. 29.* sic enim *c. Cum super cit.* Canonico, cui institutò super crimine, quò incidenter confessus erat, processu Inquisitionis, ut *ibi* cum Interpp. *cit.* notant Vivianus & Pirrhing *n. 18.* privationis officii & beneficii ordinariâ poena inflicta fuit. Neque ex hoc textu desumptum argumentum enervatur dicendò, ordinariam ibi inflictam; quòd canonici crimen fuerit Simonia, cui etiam per viam inquisitionis probato ordinariâ infligenda decernitur *c. Inquisitionis cit.* quia Simonia à dicto canonico commissa non fuit circa Ordinis aut beneficii proprii assecutionem, cui & homicidio poena ordinaria specialiter decernitur *c. cit.* sed circa alterius electionem, ut ex *c. Cum super cit.* textu liquet; circa quam committens Simoniam, peractâ poenitentia, proprium beneficium retinere potest, ut *ibi* cum Panormit. *n. 8.* observant Laiman. *n. 1.* & Pirrhing *l. cit.*

Eòdem modò *c. fin. de Celebrat. Miss.* ubi per viam inquisitionis processum est contra sacerdotem, qui, quòd in pane fermentato & scypho ligneo, sine igne sive lumine & aquâ, celebrasset, officio & beneficio perpetuò privatus, sive ab utroque

utroque depositus fuit: quæ ordinaria, eademque poena eft, quæ de Jure fuiffet infligenda, fi aduerfus eum proceffum fuiffet per viam accufationis. Idem perfuadet ratio partim; quia judex ex caufa imponere aliquando poteft poenam ordinariâ majorem, l. *Quid ergo* 13. §. 7. ff. de *His, qui not. infam.* præfertim quando, multis contumaciter delinquentibus, exemplò eft opus, l. *Aur facta* 16. §. fin. ff. de *Pœnis*. Cur non ordinariam five eam, quæ delicto ftatuta eft à Jure? partim; quòd ita evitetur omnimoda correctio Juris Civilis, in modo puniendi nullam differentiam facientis inter accufationem & inquifitionem, teste Bartolo in l. *Infamem* 7. ff. de *Publ. judic.* & confuetudo, quâ ordinaria etiâ, cum pofteriori viâ proceditur, infligitur, Juri non contraria fed consentanea evadat.

Neque aduerfatur ratio allata in contrarium, quia, fi ea urgeret, poenæ ordinariæ locus nunquam foret in inquifitione, contra *pr. c. Inquifitionis cit.* Accedit; quòd, cum inquifitio fuccefferit locò accufationis, poenæ, quæ in hac infligitur, locus etiam fit in illa: licet ea mitigari à facris Canonibus permittatur.

ARTICULUS V.

De Criminis Delatione per viam Exceptionis.

SUMMARIUM.

100. Crimen in judicium aliquando venit per Confessionem:
 101. Aliquando per Exceptionem, civiliter vel criminaliter propositam.
 102. Effectus Exceptionis civiliter,

103. Et criminaliter propositæ.

104. In dubio proposita civiliter præsumitur.

PRæter ordinarios, hæcenus declaratos, duobus modis criminaliter in judicium deducuntur.

Unus eft Confessionis, *c. Cum super 2. de Confessis*, quâ de crimine in judicio factâ, ad instituendum super eo proceffum Inquifitionis redque poenam, etiam ordinariam, per sententiam infligendam, judici viam aperiri, dictum eft ad *Rubric. cit. n. 29.*

Alter Exceptionis, *c. Cum dilectus 2. de Ord. cognit. c. 1. de Except. & c. Super his 16. hæc Rubr.* idque duplici modò, civiliter, vg. ad accufatorem vel testem ab accufando vel testificando repellendum: vel criminaliter & ad vindictam, eum fcilicet non folùm ab accufatione vel testificatione removendò: fed infuper intendendò; ut poena delicto comensurata per sententiam infligatur, *Clarus §. fin. q. 19. à n. 12. & Scaccia de Judic. Civil. & Crim. Lib. 1. cap. 75. n. 2.*

Priori modò, five civiliter excipiendò, si crimen opponatur, ex tali proceffu fequi non poteft sententia criminalis, quâ accufator vel testis ad ordinariam vel extraordinariam poenam condemnatur, quantumvis crimen legitime fuerit probatum: fed folummodo à proposita accufatione vel testificatione per sententiam interlocutoriam quis removeri, *c. Cum dilectus cit. §. Verum.* Ratio eft; quia judex officium suum impertiri & sententiam formare debet juxta formam five petitionem deductam in libello, seu finem, ad quem Actio vel Exceptio tendit, *c. Qualiter 24. hæc Rubr. & c. Licet 30. ibi, Ut juxta judicii formam sententia quoque dicitur, de Simonia.* civiliter autem excipiendò accufatori

D 2